

סודיות בהליכי בורות

מהנדס יחיאל ברונר, עו"ד

ס כסוך שנפל בין שתי חברות, חב"א וחב"ב, באשר לגורלן של מניות חב"ג שנמכרו על ידי חברת-האם של חב"ב, היא חב"א, לחב"ב, נדון בפני בורר. במסגרת הבוררות ועל מנת לאמוד את שוויין של המניות, נושא שהיה בין הנושאים שנדונו בבוררות, התבקשו מנהלים של חב"ג לבוא ולהעיד בפני הבורר על נתונים העיסקיים של חב"ג. חב"ג התנתה את בואם של המנהלים להעיד ואת חשיפת נתונים בהתחייבות הצדדים לבוררות, כמו גם של הבורר, שלא לעשות כל שימוש שהוא, מעבר להליכי הבוררות עצמם, בנתונים שיימסרו. למרות שחב"א סרבה ליתן את ההתחייבות המבוקשת הורה הבורר למנהלי חב"ג לבוא להעיד, ולמסור את הנתונים שנדרשו לדעת הבורר לצורך גילוי האמת בסכסוך, תוך שהוא קובע, כי הנתונים יהיו בגדר "מידע גלוי המותר בחשיפה". בצר לה, פנתה חב"ג לביהמ"ש המחוזי ועתרה למתן צו מניעה כנגד הצדדים וכנגד הבורר בטענה, שהנתונים המבוקשים הינם בגדר סודות מסחריים חסויים שלה, ועל כן אין מקום לחייב אותה לגלותם בהליכי בורות ככלל, ובהליכים בהם היא עצמה אינה צד להם בפרט, אלא לאחר שהצדדים והבורר יתחייבו כלפיה בשמירת סודיות הנתונים.

שני אינטרסים בסיסיים מתנגשים בעניין דן. האחד: החובה הקיימת על כל אחד ואחד לסייע לביהמ"ש, וכן לבורר, להגיע לחקר האמת, ומכאן החובה ליתן עדות או להציג ראיות רלוונטיות להליך המשפטי הנדון, חובה המקנה את הזכות לביהמ"ש, וכן לבורר, לזמן לעדות לפניו כל מי שעדותו נחוצה לדעתם; והשני – הזכות לפרטיות ולחסיון לגבי סודות מסחריים של המזומן לעדות.

כידוע, ההליך המשפטי לביהמ"ש הינו הליך פומבי, כל עוד לא החליט ביהמ"ש אחרת, או כל עוד לא הוטלה מגבלה על כך בחוק, כדוגמה בחוק לענייני משפחה וכדומה. בנוסף, בחוקים שונים

ישנן הוראות חסיון שונות לגבי ראיות או מסמכים, ולדוגמה – החסיון הרפואי, החסיון בין עו"ד ולקוח, חסיון של אנשי דת ועוד. אולם, לא נמצאה בשום חוק, וכן לא בחוק הבוררות, כל התייחסות לשאלה האם קיים חסיון על ההליך בבוררות עצמה, והאם מוטלת על הצדדים, או על הבורר, חובה לשמור בסודיות את הנאמר ונעשה בהליכי הבוררות.

העתירה שהועמדה לדיון בפני ביהמ"ש במקרה דן העלתה כמה שאלות מהותיות בדיני בורות:

א. האם, ועד כמה, יתערב ביהמ"ש בהליכי בורות המתנהלים בפני בורר ככלל, ובכל הנוגע לענייני הבאת הראיות וחסיון בפרט.

ב. מה מעמדו של צד ג', שאיננו צד להליכי הבוררות, לפנות לביהמ"ש בבקשה כגון זו שהתבקשה כאן.

ג. האם יש מקום להטיל חסיון, מלא או חלקי, על העדויות והראיות שהתבקשו.

א. בפסק הדין חוזר ביהמ"ש ומאזכר את ההלכה הפסוקה שנפסקה בביהמ"ש העליון לפני כארבעים שנה, שביהמ"ש אינו מתערב בהליכי הבוררות עצמם, למעט אותם עניינים שבהם הוסמך לעשות כך על ידי חוק הבוררות, ולדוגמה: תובענה להעברת בורר מתפקידו בהתאם לסעיף 11 לחוק, תובענה באשר לסמכויות הבורר על פי הסכם הבוררות וכדומה. הלכה זו פוסעת במסלול הקבוע, על פיו נמנע ביהמ"ש מלהתערב בהליכי בורות, להוציא מקרים חריגים ביותר בהם חרג הבורר באופן קיצוני ובלט מכללי הבוררות. הלכה זו הינה בהמשך למגמה, העוברת כחוט השני בחוק ובפסיקת ביהמ"ש העליון, לעשות כל מאמץ לאשר פסקי בורות ולא לבטלם, והכל בכדי לחזק את מוסד הבוררות כתהליך אלטרנטיבי להליכי ביהמ"ש, ולא כהליך נוסף ובמקביל להם.

ב. הצדדים להליך הבוררות, בהסכם הבוררות, בחרו ל"הרכיב לעצמם מוסד שיפטי משלהם", ועל כן הם מחוייבים להישמע להחלטות הבורר ולהנחיותיו, מה שאין כן לגבי צד ג'. זה אינו חתום על הסכם הבוררות, וממילא אין הוראותיו מחייבות אותו. אמנם, סעיף 13 לחוק הבוררות מסמיך את הבורר לזמן כל אדם למתן עדות לפניו, ובמקרה של סירוב הוא יכול להיעזר בזימון העד אף על ידי צו של ביהמ"ש, כמפורט בסעיף 16 לחוק. אך השאלה הינה עד היכן מגיעה סמכותו של הבורר כלפי צד ג', והאם הבורר יכול להורות לו, על אף שהוא אינו צד לבוררות, לחשוף סודות מסחריים בניגוד לרצונו?

לאחר בדיקת פרטי המקרה דן מצא ביהמ"ש, כי צד ג' כבר הפך למעין "צד" בבוררות, משלקח חלק בדיון שהתקיים בפני הבורר בעניין התנגדותו למתן העדויות והמסמכים, וככזה, קמה לו עילה לפנות לביהמ"ש בבקשה שהוגשה על ידו. עקרון נוסף שהינחה את ביהמ"ש להכיר בזכותו של צד ג' במקרה דן לפנות בעתירה כנגד הבורר, למרות שהוא אינו "צד" לבוררות עצמה, היתה העובדה ש"בנסיבות שנוצרו, נראה כי יש לפתוח את דלתו של ביהמ"ש בפני המבקשת, משום שאחרת תימצא המבקשת ללא סעד וללא תרופה כלשהיא לתיקון הפגיעה העלולה להיגרם לה כתוצאה מאותו הליך שהתקיים בעניינה.

מסקנה זו יפה ביתר שאת לנוכח העובדה שלמבקשת לא ניתן פתרון פה להעלות את טענותיה בעניין זה, בפני הבורר:

ג. לעניין החסיון על הסודות המסחריים הזכיר ביהמ"ש את ההלכה הפסוקה שהכירה בזכותו של אדם, או של תאגיד פרטי, להגנה על סודותיו המסחריים, הלכה שקיבלה לפני כמה חודשים גם גושפנקא חוקית, משחוק העוולות המסחריות, התשנ"ט-1999, בו קיים פרק שלם הן בהגנה הניתנת לסודות מסחריים, נכנס לתוקפו. ביהמ"ש דן בשאלה מהו האיזון הנדרש בין הזכות לפרטיות לבין החובה לעזור לביהמ"ש ולבורר בגילוי האמת? לאחר סקירת מספר פסקי-דין שדנו בהתנגשות הזו שבין האינטרסים, הגיע ביהמ"ש למסקנות, שיש צורך לבחון כל מקרה ומקרה לגופו של עניין, ולהחליט עד כמה המידע הנדרש "חיוני וחשוב להליך המשפטי", מחד, ועד כמה תפגע הפרטיות והזכות לחסיון מאידך, כאשר את חשיפת המידע יש לצמצם ולהגביל "אך ורק לצורכי אותו הליך שיפטי", שכן "אין להרחיב את הפגיעה הנגרמת כתוצאה מהחשיפה לאינטרס הסודיות שנסוג, מעבר לנדרש באופן מידי וישיר כדי לקיים את האינטרס המועדף".

בהתאם לכללים אלה החליט ביהמ"ש במקרה דן לקבל את

העתירה ולהורות לבורר ולצדדים על צמצום החשיפה של הנתונים שהתבקשו להליכי הבוררות עצמם בלבד, וזאת בניגוד להחלטת הבורר, שהתירה את השימוש בנתונים אף מעבר להליכי הבוררות עצמם.

ביהמ"ש נמנע מלדון בשאלה עד כמה עקרון פומביות הדיון, שהינו מאושיות ההליך המשפטי לביהמ"ש, חל גם על הליכי בורות. פרופ' סמדר אוטולנגי בספרה "בוררות דין ונהל" גורסת, שמאחר ושיקול הסודיות הינו אחד השיקולים המרכזיים המשפיעים על צדדים להפנות סכסוך לדיון בבוררות ולא לביהמ"ש, אין צד רשאי לפרסם את הנעשה במסגרת הליכי הבוררות, כאשר חובת סודיות זו נכללת, לדעתה, במסגרת החובה הכללית החלה על צדדים לבוררות, כמו על כל צדדים לכל חוזה שהוא, לנהוג האחד עם השני ב"תום הלב ובדרך מקובלת".

לסיכום, נראה לנו, כי מוטב יעשו צדדים באם יכללו בהסכם הבוררות עצמו הוראות באשר לחובת שמירת הסודיות בכל הנוגע להליכי הבוררות עצמם, או לראיות המובאות במסגרתו, הן ביחסים שביניהם, והן כלפי הבורר, שכידוע שואב את כל כוחו כלפי הצדדים מהוראות הסכם הבוררות גופו. ■